

Līdzfinansē
Eiropas Savienība

Nacionālais
attīstības plāns

Bērnu aizsardzības
centrs

mācību materiāls tematā

STARPINSTITŪCIJU SADARBĪBA KĀ BĒRNU TIESĪBU AIZSARDZĪBAS DARBA ORGANIZĀCIJAS METODE

Saturs

Mācību mērķi.....	3
Ievads	3
1. Starpinstitūciju sadarbības būtība, mērķi, saistība ar bērnu tiesību aizsardzības principiem.....	4
2. Starpinstitūciju sadarbības formas un metodes.....	8
3. Sadarbība starp institūcijām valsts, pašvaldības un speciālistu līmeņos – mērķi, uzdevumi un sadarbības formas.....	15
Kopsavilkums	20
Ieteicamie informācijas avoti	21
Atbildes uz pašnovērtējuma jautājumiem	24

Ievads

[Bērnu tiesību aizsardzības likumā](#) ir noteikti bērna tiesību aizsardzības subjekti, kam bērna tiesību aizsardzības jomā ir dažāda veida pienākumi. Tie ir gan bērnu vecāki un adoptētāji, gan audžuģimenes un aizbildņi, tā arī – izglītības, kultūras, veselības aprūpes un bērnu aprūpes iestādes; valsts un pašvaldību institūcijas; arī nevalstiskās organizācijas un citas fiziskās vai juridiskās personas, kuru darbība saistīta ar atbalsta un palīdzības sniegšanu bērniem, un darba devēji.

Bērna tiesību aizsardzības likuma 6.panta trešajā daļā noteikts, ka bērna tiesību aizsardzība īstenojama, sadarbojoties ar ģimeni, valsts un pašvaldību institūcijām, sabiedriskajām organizācijām un citām fiziskajām un juridiskajām personām. Šo institūciju sadarbības organizēšanu un kārtību Latvijā nosaka 2017.gada 12.septembra Ministru kabineta noteikumi Nr.545 “[Noteikumi par institūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā](#)”.

Šajā materiālā būs iespējams uzzināt par to, kas ir starpinstitūciju sadarbība, kādā veidā tā izpaužas, kādi ir tās mērķi un organizācijas formas, ko nozīmē vairāku līmeņu sadarbība un kādas sadarbības metodes izmantot praktiskajā darbā.

Mācību mērķi

1. Sniegt informāciju un priekšstatus par starpinstitūciju sadarbības būtību, mērķiem, saistību ar bērnu tiesību aizsardzības principiem.
2. Sniegt informāciju un priekšstatus par starpinstitūciju sadarbības formām un metodēm.
3. Sniegt informāciju un priekšstatus par vairāku līmeņu sadarbību: valsts, pašvaldību un speciālistu līmeņos.

Šī temata apguvei būs nepieciešamas aptuveni 3 akadēmiskās stundas.

1. Starpinstitūciju sadarbības būtība, mērķi, saistība ar bērnu tiesību aizsardzības principiem

[Bērnu tiesību aizsardzības sistēmas Eiropas valstīs](#) viena no otras atšķiras, lai gan uz šīm sistēmām attiecas vieni un tie paši bērnu tiesību aizsardzības principi, kas ietverti ANO Bērnu tiesību konvencijā. Katra Eiropas Savienības dalībvalsts veido efektīvāko sistēmu bērnu tiesību aizsardzībai savā valstī, kas atbilst konkrētās valsts vēsturiskai attīstībai, vērtībām un tiesību normām. Šajā saistībā ir iespējams saredzēt paralēles – tāpat arī vienas valsts ietvaros bērnu tiesību aizsardzības sistēma ir balstīta vienotās tiesību normās, kas saistošas visiem valsts iedzīvotājiem, vienlaikus pašvaldības viena no otras atšķiras ne tikai pēc ģeogrāfiskā vai demogrāfiskā stāvokļa, bet arī daudziem citiem rādītājiem. Tāpēc dažādība bērnu tiesību aizsardzības organizēšanā vērojama ne tikai Eiropas Savienības valstu starpā, bet arī katras dalībvalsts iekšienē, piemēram, salīdzinot dažādus reģionus.

Eiropas Padomes rekomendācijās dalībvalstis vairākkārt aicinātas izvērtēt starpinstitūciju sadarbības modeļu praktisku ieviešanu darbam ar bērniem un ģimenēm, jo sevišķi akcentējot, ka lēmumi šai jomā ir pieņemami, sadarbojoties ne tikai dažādām iestādēm un institūcijām (*starpinstitūciju sadarbība*), bet pirms lēmumu pieņemšanas analizējot katru gadījumu individuāli multidisciplinārās speciālistu komandās (*multidisciplinārā sadarbība*).

Arī viens no četriem [Bērnu noziedzības novēršanas un bērnu aizsardzības pret noziedzīgu nodarījumu plāna 2023.-2024. gadam](#) apakšmērķiem ir stiprināt starpinstitūciju sadarbību, informācijas un pieredzes apmaiņu starp atbildīgajām institūcijām, lai nodrošinātu pēc iespējas labāku palīdzību riska grupas bērniem un viņu vecākiem, savlaicīgi reaģētu uz agrīnu nepilngadīgo noziedzību un cietušo viktimizācijas riskiem, kā arī nodrošinātu sistēmisku bērnu noziedzības novēršanas un bērnu aizsardzības pret noziedzīgiem nodarījumiem politikas plānošanu, uzraudzību un izvērtēšanu. Starpinstitūciju sadarbības nepieciešamība uzsvērtā virknē Eiropas Padomes rekomendāciju, tai skaitā un ne tikai:

1. Par bērna tiesībām un bērniem un ģimenēm draudzīgiem sociālajiem pakalpojumiem ([CM/Rec\(2011\)12](#)) , IV daļas E. punktā norādīts, ka visām institūcijām, kas strādā bērnu tiesību aizsardzības jomā, ir jāsadarbojas starpinstitucionālā (starp institūcijām) un multidisciplinārā (starp dažādu jomu speciālistiem) līmenī.

2. Eiropas Padomes [Vadlīnijas par bērniem draudzīgu justīciju](#) rekomendē (70.-72.ieteikums) stiprināt starpinstitūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā. Tiek uzsvērts, ka visos gadījumos, kad tiesību normu realizācijā tiek iesaistīti bērni, dažādu jomu speciālisti kopā var pieņemt lēmumus, kas ir bērnu labākajās interesēs, jo sevišķi gadījumos, kad bērns var vai jau ir nonācis konfliktā ar likumu, vai var kļūt vai jau ir kļuvis par vardarbības vai noziedzīga nodarījuma, vai cita likuma pārkāpuma upuri.
3. Eiropas Padomes Ministru komitejas rekomendācijā ([Rec\(2003\)20](#)) par bērnu un jauniešu likumpārkāpumu novēršanas veidiem un bērnu un jauniešu justīcijas lomu uzsvērts (2.un 21.punkts), ka bērnu drošības jautājumos jāsadarbojas policijai, probācijas iestādēm, sociālā darba speciālistiem un jaunatnes speciālistiem, juristiem, izglītības un nodarbinātības aģentūru darbiniekiem, veselības, kā arī citu iestāžu speciālistiem.

Bērnu tiesības ir balstītas principos, kas ietverti starptautiskajos un Latvijas tiesību aktos. Bērnu tiesību aizsardzības principi ir noteikti ANO Bērnu tiesību konvencijā, kas ir starptautisks dokuments, bet nacionālajā līmenī tie paši konvencijā ietvertie bērna tiesību principi pārņemti un ietverti Bērnu tiesību aizsardzības likumā. Tā, piemēram, Bērnu tiesību aizsardzības likums noteic, ka bērna tiesību aizsardzība Latvijā īstenojama, sadarbojoties ar ģimeni, valsts un pašvaldību institūcijām, sabiedriskajām organizācijām un citām fiziskajām un juridiskajām personām. Pēc *būtības* tas nozīmē, ka bērnu tiesību aizsardzības process organizējams *starpinstitucionālās* (sadarbība starp dažādām valsts un pašvaldību iestādēm, uzņēmumiem, nevalstiskajām organizācijām iepriekš noteikta mērķa sasniegšanai) un *multidisciplinārās* (sadarbības forma starp dažādu profesiju pārstāvjiem vienota definēta mērķa sasniegšanai) sadarbības veidā. Lai veicinātu šādu pieeju, [Bērnu tiesību aizsardzības likums no 2017. gada 28. marta tika papildināts ar noteikumu](#), ka institūciju sadarbības organizēšanu un kārtību, kādā īstenojama bērnu tiesību aizsardzība, noteic Ministru kabinets. Pamatojoties uz šo uzdevumu, tika izstrādāti un 2017. gada 12. septembrī stājās spēkā Ministru kabineta noteikumi, kas noteic starpinstitūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā.

Bērnu tiesības ir bērna cilvēktiesības, tāpēc šī tiesību apakšnozare ir visai komplicēta un plaša. Bērnu tiesību jautājumi ir cieši saistīti ar dažādām citām tiesību nozarēm, piemēram, –

administratīvo pārkāpumu tiesībām, krimināltiesībām, īpaši ar civiltiesībām (ģimenes tiesībām, mantojuma tiesībām) un citām. Tāpēc bieži vien tiek teikts, ka bērna tiesībām ir horizontāls raksturs, jo tās saistītas gandrīz ar visām citām tiesību piemērošanas nozarēm. Minētais nozīmē, ka bez starpinstitūciju sadarbības bērnu tiesību efektīva piemērošana nav iespējama.

Starpinstitūciju sadarbība *savā būtībā* nozīmē, ka bērnu tiesību aizsardzības process organizējams starpinstitucionālās un multidisciplinārās sadarbības veidā. Starpinstitūciju sadarbības *mērķis ir* efektīvi nodrošināt katra bērna un bērnu kā sabiedrības grupas labākās intereses dažādās tiesību piemērošanas jomās. Starpinstitūciju sadarbība (kā arī multidisciplinārā sadarbība) ir mērķtiecīga darba organizācijas metode, kuru lieto bērna tiesību aizsardzībā, lai nodrošinātu vispusīgu un efektīvu bērnu tiesību aizsardzību dažādās tiesību piemērošanas situācijās. Bez sadarbības starp institūcijām un dažādu nozaru profesionāļiem nav iespējams īstenot bērnu tiesību aizsardzības principus, kas noteikti Bērna tiesību konvencijā, jo bērna tiesības un līdz ar to arī šo tiesību principi caurvij visas tiesību piemērošanas jomas. Starpinstitūciju un speciālistu multidisciplinārā sadarbība veicina, ka lēmumi patiesi tiek pieņemti bērnu labākajās interesēs, tai skaitā nodrošina iespēju apsvērt bērna labāko interešu kritērijus no dažādu nozaru viedokļa.

Pašnovērtējuma jautājumi

Starpinstitūciju sadarbības būtība nozīmē:

- a) ka bērnu tiesību aizsardzības process organizējams starpinstitucionālās un multidisciplinārās sadarbības veidā;
- b) ka bērna tiesību aizsardzības procesā jāņem vērā visu speciālistu viedokļi;
- c) ka bērnu tiesību aizsardzība jāorganizē tiem speciālistiem, kuriem šis pienākums noteikts darba līgumā.

Starpinstitūciju sadarbības mērķis ir:

- a) efektīvi nodrošināt katra bērna un bērnu kā sabiedrības grupas labākās intereses dažādās tiesību piemērošanas jomās;
- b) sniegt bērnu tiesību aizsardzības speciālistiem padomus, kā veiksmīgāk veikt tiem uzdotos profesionālos uzdevumus;

- c) sadalīt pienākumus starp bērnu tiesību aizsardzības speciālistiem un efektīvāk kontrolēt šo pienākumu izpildi.

2. Starpinstitūciju sadarbības formas un metodes

Bērna tiesību īstenošana savā būtībā ir process, kas regulēts ar tiesību normām, lai nodrošinātu, ka visas Bērna tiesību aizsardzības likumā noteiktās bērnu tiesības tiktu īstenotas, pieņemot lēmumus katra individuāla bērna, vai bērnu kā sabiedrības grupas, interesēs. Tai skaitā, lai nodrošinātu tiesības uz dzīvību un attīstību, ģimeni, individualitāti; uz privāto dzīvi, personas neaizskaramību un brīvību; uz pilnvērtīgiem dzīves apstākļiem, izglītību un jaunradi, kā arī citas.ⁱ Bērna interesēs ir atrasties tādā situācijā, kurā bērna tiesības ir iespējams nodrošināt. Tāpēc ir būtiski, lai bērna tiesību aizsardzības process norisinātos tādās formās, kas vienlaikus ir gan efektīvas, gan nodrošina likumā noteiktos rezultātus, proti, bērna tiesības.

Bērnu tiesību aizsardzības likumsⁱⁱ no tā spēkā stāšanās brīža ietvēris normu, ka dažādas institūcijas – bāriņtiesas, pašvaldību sociālie dienesti, pašvaldības policija (vai Valsts policija), izglītības iestādes, bērnu aprūpes iestādes, ārstniecības iestādes un citas institūcijas – savā starpā sadarbojas. Turklāt šī sadarbība tika noteikta ne tikai kā šo speciālistu un institūciju tiesības, bet arī kā likumā noteikts pienākums. Neraugoties uz to, praksē bieži vien tika konstatēts, ka šī sadarbība ne vienmēr notiek tā, kā to ir paredzējis likumdevējs.ⁱⁱⁱ Pienākumu sadarboties dažādu institūciju un profesiju pārstāvjiem atsevišķos gadījumos likumdevējs ir noteicis dažādos tiesību aktos, kas vienlaikus noteic šo procesu kārtību. Piemēram, Civilprocesa likums vai tiesību normas, kas noteic administratīvo pārkāpumu procesu. Tomēr virknē situāciju, kas saistītas ar sociālo un izglītības jomas darbu vai bērnu tiesību pārkāpumu prevencijas jomu, sadarbības formas nebija noteiktas. Minēto apstākļu dēļ sadarbības pienākums nebija izprasts un īstenots vienvēidīgi un mērķēti, ne vienmēr visas iesaistītās institūcijas izprata to, ko dara citas institūcijas, lai tās, savstarpēji sadarbojoties, pēc iespējas labāk varētu izpildīt savā kompetencē esošos pienākumus un uzdevumus bērnu tiesību aizsardzībā.^{iv}

Lai nodrošinātu bērna labākās intereses starpinstitūciju sadarbības procesā, tika izveidots visu iesaistīto institūciju vienotas sadarbības mehānisms pašvaldības līmenī. Tika paredzēts, ka pašvaldību līmenī ir izveidojamas sadarbības grupas bērnu tiesību aizsardzībai un organizējamās šo grupu sanāksmes.

2017.gada 12.septembra Ministru kabineta noteikumi Nr.545 "[Noteikumi par institūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā](#)" paredz, ka vienā novadā vai republikas pilsētā var izveidot gan vairākas starpinstitūciju sadarbības grupas, gan arī vairākas pašvaldības, kurās nav nepieciešams izveidot savu sadarbības grupu, var izveidot vienu kopīgu sadarbības grupu, nosakot katras sadarbības grupas darbības teritoriju. Sadarbības grupu uzdevumi ir noteikti Ministru kabineta noteikumos, tie paredz, ka **sadarbības grupas**:

- 1) **izskata individuālus gadījumus** saistībā ar iespējamiem bērna tiesību pārkāpumiem, ja ir nepieciešama ātra rīcība un vairāku institūciju sadarbība un radušos situāciju nav iespējams atrisināt vienas institūcijas ietvaros vai nav to izdevies atrisināt ilgstošā laikposmā.

Individuālos gadījumus izskatīšanai iesaka kāds no sadarbības grupas pārstāvjiem, ja šis speciālists, strādājot ar konkrētu gadījumu, ir secinājis, ka nepieciešama vairāku institūciju sadarbība, vai arī pastāv tādi apstākļi, kas norāda, ka ir nepieciešama ātra rīcība, vai pastāv apstākļi, kurus nav iespējams atrisināt vienas institūcijas ietvaros vai kurus nav izdevies atrisināt ilgstošā laika posmā. Izskatot individuālo gadījumu sadarbības grupā, pārstāvēto institūciju pārstāvji sniedz viņu rīcībā esošo informāciju un analizē to informāciju, ko sniedz citi sadarbības grupas dalībnieki, un savstarpēji vienojas par turpmāko rīcību un veicamajiem pasākumiem katras pārstāvētās institūcijas kompetences ietvaros. Šāda vienošanās fiksējama sadarbības grupas sanāksmes protokolā.

Ja sadarbības grupa nevar vienoties par saskaņotu un koordinētu sadarbību individuālā gadījuma izskatīšanā, tā informē Bērnu aizsardzības centru, kas sniedz konsultatīvu un metodisku atbalstu, kā rīkoties, lai ievērotu bērna vislabākās intereses. Šādā gadījumā iespējami vairāki atbalsta veidi no Bērnu aizsardzības centra:

- a) sadarbības grupas dalībnieki gūst iespēju saņemt Bērnu aizsardzības centra speciālistu profesionālo atbalstu, tai skaitā ieteikumus, iespējamās rīcības virzienus (speciālistiem);

- b) tiek izmantota iespēja plašākā speciālistu lokā analizēt situāciju un, izmantojot Bērnu aizsardzības centra rīcībā esošos profesionālos resursus, sniegt vai organizēt atbalsta pakalpojumus bērnam un ģimenei.

Individuālo gadījumu izskatīšanas procesā ir iespēja arī pieaicināt speciālistu, kas nav sadarbības grupas dalībnieks. Sadarbības grupa var [pieprasīt sniegt nepieciešamo informāciju](#), kas varētu būt būtiska sadarbības grupas darbā. Bieži vien ir gadījumi, kuros bērna deklarētā un faktiskā dzīvesvieta atšķiras vai bērna vecāku deklarētās dzīvesvietas atrodas dažādās administratīvajās teritorijās, vai vecāki bieži maina savas dzīvesvietas no vienas administratīvās teritorijas uz citu darba vai citu iemeslu dēļ, tad attiecīgi sadarbības grupā var pieaicināt arī pārstāvjus no citas pašvaldības sadarbības grupas. Šāda situācija var rasties arī tajos gadījumos, ja bērns mācās izglītības iestādē, kas atrodas citas sadarbības grupas darbības teritorijā.

- 2) **analizē situāciju bērnu tiesību aizsardzības jomā** savas darbības teritorijā un pašvaldībai sniedz priekšlikumus novada vai republikas pilsētas bērnu tiesību aizsardzības programmas izstrādei, tostarp par nepieciešamajiem pasākumiem institūciju sadarbības sistēmas pilnveidošanai, saskaņotai un koordinētai institūciju sadarbībai.

[Bērnu tiesību aizsardzības likuma 66.pants](#) noteic, ka novada pašvaldība un republikas pilsētas pašvaldība analizē stāvokli bērna tiesību ievērošanas jomā, izstrādā un īsteno bērna tiesību aizsardzības programmu novada vai republikas pilsētas administratīvajā teritorijā. Arī likums "[Par pašvaldībām](#)" noteic, ka pašvaldības autonomajās funkcijās ietilpst pienākums ne tikai gādāt par aizgādību, aizbildnību, adopciju un bērnu personisko un mantisko tiesību un interešu aizsardzību, izglītību un sabiedrisko kārtību, bet arī īstenot bērnu tiesību aizsardzību attiecīgajā administratīvajā teritorijā. Sadarbības grupu un tajās iesaistīto speciālistu profesionālās darbības jomas ir tādas, ka šo speciālistu redzeslokā nonāk visaktuālākās problēmas bērnu tiesību aizsardzībā, kas izriet no

visām pašvaldību atbildības jomām. Tāpēc sadarbības grupu praktiskie ieteikumi pašvaldību bērnu tiesību aizsardzības programmu izstrādē ir būtiski.

Savā teritorijā pašvaldība vislabāk pārzina situāciju, tāpēc spēj visprecīzāk identificēt problēmas, tai skaitā pārzina izplatītākos bērnu tiesību pārkāpumus, kas notiek ģimenēs, izglītības iestādēs, sabiedriskajās vietās, atpūtas un brīvā laika pavadīšanas vietās. Ir informēta par veiktajiem, plānotajiem preventīvajiem pasākumiem. Tikai pārzinot praktisko situāciju noteiktās pašvaldības teritorijā, ir iespējams definēt mērķus, kas ietverami bērnu tiesību aizsardzības programmā attiecīgajā pašvaldībā.

Bērnu aizsardzības centrs "[Vadlīnijās pašvaldībām bērnu tiesību aizsardzībā](#)" ir ietvēris ieteikumus bērna tiesību aizsardzības programmu izstrādei un īstenošanai pašvaldībā. Ieteikta arī noteikta programmas struktūra, kas ietver stratēģisko daļu, rīcības plānu un uzraudzības kārtību.

- 3) **sagatavo Labklājības ministrijai priekšlikumus** normatīvo aktu pilnveidei un sadarbības uzlabošanai bērnu tiesību aizsardzības jomā kopumā.

Labklājības ministrija minētos priekšlikumus virza izskatīšanai [Bērnu lietu sadarbības padomē](#). Bērnu lietu sadarbības padome ir pastāvīga, konsultatīva koleģiāla institūcija, kas izveidota ar mērķi veicināt vienotu izpratni par bērna interešu prioritātes principa ievērošanu valsts un pašvaldību rīcībpolitikās, kā arī veicināt institūciju, sabiedrisko organizāciju un citu fizisku un juridisku personu, tai skaitā bērnu tiesību aizsardzības sadarbības grupu, vienotu un saskaņotu darbību bērnu tiesību aizsardzībā. Bērnu lietu sadarbības padomei ir uzdevums izskatīt sadarbības grupu sniegtos priekšlikumus tiesību aktu pilnveidei un sadarbības uzlabošanai bērnu tiesību aizsardzības jomā, kā arī citu valsts un pašvaldību institūciju un nevalstisko organizāciju priekšlikumus. Pēc šo priekšlikumu izskatīšanas un izvērtēšanas Bērnu lietu sadarbības padome sniedz šos priekšlikumus iekļaušanai politikas attīstības dokumentos (stratēģijās, plānos, koncepcijās un citos) un tiesību aktos.

Šāda sadarbība sniedz starpinstitūciju sadarbības grupām iespējas:

- a) balstoties uz sadarbības grupas identificēto attīstāmo praksi, ietvert nozares politikās un, ja nepieciešams, arī tiesību aktos inovatīvas pieejas bērnu tiesību aizsardzībā;
- b) informēt valsts pārvaldes, pašvaldību un nevalstisko organizāciju pārstāvjus par sadarbības grupā identificētiem aktuāliem jautājumiem, apspriest tos, uzklaut dažādus viedokļus. Tai skaitā Bērnu lietu padomei ir tiesības pieaicināt piedalīties sēdēs ar padomdevēja tiesībām arī dažādu nozaru ekspertus;
- c) sniegt priekšlikumus, kas veicina sadarbības grupu dalībnieku informētību par bērnu tiesību aizsardzības nozares attīstību un profesionālās pilnveides procesa plānošanu.

Bērnu lietu sadarbības padomes sēdēs izskatītie materiāli, tostarp prezentācijas, darba dokumenti, sanāksmju protokoli, ir publiski pieejami, un sadarbības grupu dalībniekiem ir iespēja ar tiem iepazīties tiešsaistē [Labklājības ministrijas tīmekļvietnē](#).

- 4) **informē sabiedrību** par aktuāliem bērnu tiesību aizsardzības jautājumiem savā darbības teritorijā.

Bērnu tiesību aizsardzības [likuma 66.panta otrajā daļā](#) ir noteikts, ka pašvaldības bērnu tiesību nodrošināšanā iesaista sabiedrību un koordinē sabiedrisko organizāciju darbību, kā arī izglīto bērnu vecākus un veic citus pasākumus bērna tiesību nodrošināšanai.¹

Pirmkārt, šis sadarbības grupas uzdevums ir cieši saistīts ar citiem uzdevumiem un tāpēc ietver vairākas iespējas. Otrkārt, tiesību normās nav noteiktas konkrētas formas vai veidi, kādos sadarbības grupai sabiedrība būtu jāinformē par bērnu tiesību jautājumiem. Ņemot vērā, ka sadarbības grupa izskata gan individuālos gadījumus, gan analizē situāciju bērnu tiesību aizsardzības jomā,

¹ Bērnu tiesību aizsardzības likums. 66. panta otrā daļa. Pieņemts 1998. gada 19. jūnijā. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/49096-bernu-tiesibu-aizsardzibas-likums> [aplūkots 02.01.2021.]

kā arī sagatavo priekšlikumus Bērnu lietu padomei bērnu tiesību aizsardzības sistēmas pilnveidei, tā var informēt sabiedrību par:

- a) veidiem, kādos novērst bērnu tiesību pārkāpumus, un citiem preventīviem pasākumiem, kurus noteiktā pašvaldība ir jau identificējusi vai plāno ieviest;
- b) sadarbības modeļiem starp sabiedrību un pašvaldību bērnu tiesību aizsardzībā, kā arī par nevalstisko organizāciju iesaisti;
- c) pasākumiem un pakalpojumiem, kas tiek organizēti pašvaldībā, citās iestādēs vai struktūrvienībās, kuru mērķa grupas ir ģimenes un bērni;
- d) pašvaldības bērnu tiesību aizsardzības programmu: tajā ietvertajām aktualitātēm, plānotajiem pasākumiem un to ieviešanas termiņiem, izstrādes gaitu, iespējām iesaistīties (paust savu viedokli) bērniem un vecākiem.

Uzskaitītie darbības virzieni sabiedrības informēšanā nav izsmeļoši, tie dažādās pašvaldībās var būt atšķirīgi gan pēc satura, gan izvēles formas. Tomēr jāuzsver, ka aktuālas informācijas nodrošināšana sabiedrībai par bērnu tiesību jautājumiem ir ļoti būtiska, jo veicina sabiedrības izpratni par preventīvo darbu un nodrošina arī bērnu, kā sabiedrības grupas, līdzdalību lēmumu pieņemšanā. Tā rezultātā arī sadarbības grupu darbs var mainīt fokusu no individuālo gadījumu izskatīšanas (kas ir reakcija jau uz noteiktām sekām) uz preventīvu rīcību, kas mazina nepieciešamību risināt dažāda veida problēmas. Informatīvie pasākumi nav starpinstitutionu sadarbības grupu formāls uzdevums, bet gan preventīvā darba instruments.

Kopumā sadarbības grupu galvenais uzdevums ir būt par sadarbības platformu starp dažādām iestādēm un dažādu nozaru profesionāļiem, kuras ietvaros starp iesaistītajām institūcijām notiek regulāra informācijas apmaiņa gan par sadarbību, gan par individuālajiem un aktuāliem gadījumiem. Īstenojot starpinstitutionu sadarbību, kopīgais darbs ir mērķtiecīgāks, balstīts vienotā izpratnē. [Tiesību normas](#) nosaka, ka katrs sadarbības grupas dalībnieks lēmumus par jautājumiem, kas tiek izskatīti sadarbības grupā, pieņem atbilstīgi savai profesionālajai kompetencei un savam ieņemamajam amatam. Tas nozīmē, ka, piemēram, policijas darbinieks pieņem lēmumus saskaņā ar tiesību normām, kas noteic viņa uzdevumus

kā policijas darbiniekam, līdzīgi rīkojas sociālā dienesta, izglītības pārvaldes un bāriņtiesu speciālisti.

Pašnovērtējuma jautājumi

1.Sadarbības grupu uzdevumi ir:

- a) noteikti Ministru kabineta noteikumos un tie paredz, ka starpinstitūciju sadarbības grupas izskata individuālus gadījumus saistībā ar iespējamiem bērna tiesību pārkāpumiem; analizē situāciju bērnu tiesību aizsardzības jomā un sniedz pašvaldībai priekšlikumus novada vai republikas pilsētas bērnu tiesību aizsardzības programmas izstrādei; sniedz Labklājības ministrijai priekšlikumus normatīvo aktu pilnveidei un sadarbības uzlabošanai bērnu tiesību aizsardzības jomā; informē sabiedrību par aktuāliem bērnu tiesību aizsardzības jautājumiem.
- b) noteikti Bērnu tiesību aizsardzības likumā un tie paredz, ka starpinstitūciju sadarbības grupas izskata atsevišķus gadījumus saistībā ar bērna tiesību pārkāpumiem; analizē Bērnu lietu sadarbības padomes darbu un sniedz Labklājības ministrijai priekšlikumus normatīvo aktu pilnveidei un sadarbības uzlabošanai bērnu tiesību aizsardzības jomā.
- c) noteikti Bērna tiesību konvencijā tie paredz, ka starpinstitūciju sadarbības grupas izskata atsevišķus notikumus, kuri notikuši konkrētās pašvaldības teritorijā un ir saistīti ar bērnu antisociālu uzvedību.

2.Sadarbības grupa var informēt sabiedrību par:

- a) veidiem, kādos novērst bērnu tiesību pārkāpumus, un citiem preventīviem pasākumiem, kurus noteiktā pašvaldība ir jau identificējusi vai plāno ieviest; pašvaldības bērna tiesību aizsardzības programmu;
- b) sadarbības modeļiem starp sabiedrību un pašvaldību bērnu tiesību aizsardzībā; par nevalstisko organizāciju iesaisti; pasākumiem un pakalpojumiem, kas tiek organizēti pašvaldībā, citās iestādēs vai struktūrvienībās, kuru mērķa grupas ir ģimenes un bērni;
- c) Abi iepriekš minētie gadījumi.

3. Sadarbība starp institūcijām valsts, pašvaldības un speciālistu līmeņos – mērķi, uzdevumi un sadarbības formas

Bērnu tiesību vispārējie un speciālie principi ir ietverti [ANO Bērnu tiesību konvencijā](#). Tāpat konvencijā ir ietvertas dažas procesuālas vadlīnijas, taču nacionālā līmeņa tiesību normās ir ietveramas procedūras, kuras noteic kārtību, kādā bērna tiesību principi tiek īstenoti tiesību piemērošanas praksē.

Eiropas valstu prakse starpīnstitūciju sadarbībā bērnu tiesību aizsardzības jomā tiek veidota ne tikai balstoties uz ANO Bērnu tiesību konvencijas principiem un [vispārējo komentāru ieteikumiem](#), bet arī balstoties uz Eiropas Padomes Ministru komitejas [Vadlīnijām par bērniem draudzīgu justīciju](#) skaidrojošā memoranda 70.-72.punktu. Vadlīnijās uzsvērts, ka darbs bērnu tiesību aizsardzībā organizējams starpīnstitūciju sadarbības formā, papildus uzsverot, ka visos gadījumos, kad tiek pieņemti lēmumi par bērniem, ir jāveic konsultācijas un jāņem vērā dažādu jomu profesionāļu ieteikumi. Uzsvērts, ka multidisciplinārs darbs ir sevišķi būtisks strādājot ar bērniem, kas pārkāpuši likumu vai cietuši no likuma pārkāpumiem, vai citiem tiesību aizskārumiem.

Lai gan Eiropas valstis vadās pēc vienotiem principiem, starpīnstitūciju sadarbības prakse dažādās Eiropas valstīs atšķiras atkarībā no sociālajām un tiesiskajām tradīcijām, iegūtās pieredzes, vides faktoriem un citiem aspektiem. Valstīs, kur starpīnstitūciju sadarbībai ir dziļākas tradīcijas, ir rastas visaptverošas metodes šīs sadarbības īstenošanā. Tādās valstīs kā Zviedrija, Nīderlande, Norvēģija, Īrija starpīnstitūciju sadarbības modeļi ir integrēti tiesību normās kā sistēmiski un ilgtspējīgi risinājumi. [Apvienotajā Karalistē](#) pastāv atšķirīgas pieejas Anglijā un Velsā, Ziemeļīrijā, Skotijā. Lai varētu analizēt dažādās sistēmas, speciālisti tās ir [pētījuši un sistematizējuši](#). Attiecībā uz starpīnstitūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā īstenota virkne padziļinātu pētījumu^v, pamatojoties uz kuriem, starpīnstitūciju sadarbības formas tiek sistematizētas apakšgrupās attiecībā no bērnu tiesību aizsardzības jomas, kurā speciālisti strādā. Proti, tiek nodalīta starpīnstitūciju sadarbība bērnu tiesību aizsardzībā, labklājības un ģimenes atbalsta jomā, bērnu un jauniešu justīcijā un atsevišķi tiek nodalīts starpīnstitūciju darbs bērnu izglītības sistēmā. M. Atkinsons^{vi} uzskata, ka kopumā pastāv pieci starpīnstitūciju sadarbības modeļi atkarībā no to organizācijas veida un darbības mērķa:

- 1) lēmumu pieņemšanas grupas, kur pamata uzdevums ir lēmumu pieņemšana;
- 2) apvienotās konsultatīvās un profesionālās pilnveides grupas, kuru pamata uzdevums ir praktiskās informācijas apmaiņa ar mērķi īstenot profesionālo izaugsmi;
- 3) uz bērniem centrēts sadarbības modelis konkrēta pakalpojuma sniegšanai vai uzdevuma veikšanai, kur pamata uzdevums ir sniegt bērnam konkrētu pakalpojumu noteiktā situācijā;
- 4) koordinēts pakalpojums, kura īstenošanai tiek iecelts koordinators, kura uzdevums ir apkopot dažādas zināšanas, lai sniegtu koordinētāku un visaptverošāku pakalpojumu. Šis var būt pastāvīgs risinājums, kas ilgstoši var darboties konkrētā bērnu tiesību aizsardzības jomā. Piemēram pie šī veida varētu attiecināt arī starpinstitūciju sadarbības grupas Latvijas pašvaldībās, kuru darbību nosaka 2017.gada 12.septembra Ministri kabineta noteikumi Nr.545 "Noteikumi par institūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā", tāpat uz šo kategoriju var attiecināt arī [Valsts probācijas dienesta likuma 21.¹](#) pantā ietverto starpinstitūciju sadarbības organizēšanu un [Valsts probācijas dienesta konsultatīvo padomju un apakšpadomju](#) darbību.
- 5) operatīvās reaģēšanas jeb krīzes komanda, kurā darbojas speciālisti no dažādām institūcijām vienlaicīgi un ar vienotu mērķi, proti, reaģēt krīzes situācijā. Piemēram, Bērnu aizsardzības centra [Krīzes komanda](#).

[Pārskatā par bērnu un ģimenes dienestu atbilstību Īrijā](#) norādīts, ka starpinstitūciju sadarbība bērnu tiesību aizsardzībā, labklājības un ģimenes atbalsta jomā ir viskomplicētākā, jo procesā ir iesaistītas ļoti sensitīvas mērķa grupas. Piemēram, Īrijā nodala *bērna tiesību aizsardzības* jautājumus (nolaidība attiecībā pret bērnu; fiziska, emocionāla vai seksuāla vardarbība) no *bērnu labklājības jautājumiem*, proti - ja pēc sākotnējā novērtējuma nav tieša vai pastāvīga riska bērnam, tomēr, ja bērna emocionālās, psiholoģiskās vai sociālās vajadzības netiek apmierinātas un ir pamats uzskatīt, ka tā rezultātā var iestāties bērna attīstības traucējumi. Biežāk sastopamas bērnu un jauniešu labklājības problēmas nevis aizsardzības gadījumi. Proti, tie ir bērni ar emocionālām, uzvedības problēmām, alkohola vai narkotisko

vielu pārmērīgu lietošanu, iesaistīšanos likumu pārkāpumos, bērnu grūtniecība, fiziskas slimības vai invaliditāte un garīgās veselības vai mācīšanās traucējumi. Šis sadalījums arī nosaka, kādu iemeslu dēļ starpinstitūciju sadarbībai bērnu tiesību īstenošanas jomā ir tik būtiska loma, jo bērns no vienas kategorijas citā var pāriet dažu stundu laikā, piemēram, notiekot likuma pārkāpumam.

Uz starpinstitūciju un multidisciplināro sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā var raudzīties divējādi. Raugoties uz Bērna tiesību aizsardzības likumā noteikto kontekstā ar 2017.gada 12.septembra Ministru kabineta noteikumiem Nr.545 "Noteikumi par institūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā" ir pamatoti uzskatīt, ka Latvijā starpinstitūciju sadarbība tiek organizēta divos līmeņos:

- a) valsts līmenī – [Bērnu lietu sadarbības padome](#), kas darbojas pie Labklājības ministrijas;
- b) pašvaldību līmenī – pašvaldībās organizētās sadarbības grupas.^{vii}

Vienlaikus ir jāņem vērā, ka gan Bērnu lietu sadarbības padomē (tās izveidotajās darba grupās un apakšgrupās), gan pašvaldību starpinstitūciju sadarbības grupās darbojas *ne tikai institūcijas, bet arī dažādu profesiju speciālisti*. Minētais nozīmē, ka faktiski sadarbība vienlaikus notiek gan starp institūcijām, gan multidisciplināri – starp dažādu profesiju pārstāvjiem.

Sadarbības formas starp institūcijām un speciālistiem Latvijā attīstās. Nāk klāt jaunas sadarbības formas un tiek pilnveidotas esošās. Tā, piemēram, 2022.gada 8.novembrī tika veikti grozījumi Valsts probācijas dienesta likumā, papildinot to ar 21. un 21.¹ pantiem jaunā redakcijā, kas noteic Valsts probācijas dienesta teritoriālās struktūrvienības konsultatīvās padomes sastāvu un starpinstitūciju sadarbības organizēšanu, lai mazinātu probācijas klientu atkārtotu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas risku un koordinētu audzinoša rakstura piespiedu līdzekļa - probācijas novērošana – izpildi.

2023. gada 20. aprīlī Saeima pieņēma [grozījumus Bērnu tiesību aizsardzības likumā](#), ar kuriem likumā tika nostiprināta starpinstitūciju sadarbības programma "Bērna māja", lai sniegtu atbalstu vardarbībā cietušiem bērniem un viņu nevardarbīgajiem tuviniekiem, kā arī lai

nodrošinātu iespēju veikt kriminālprocesuālās darbības. Bērnu tiesību aizsardzības likums tika papildināts ar jaunu [52.1 pantu, kura otrajā daļā](#) definēti Bērna mājas uzdevumi, proti:

- a) vienuviet nodrošināt vardarbībā cietušā bērna labākajām interesēm atbilstošus intervences pasākumus, tai skaitā bērna vajadzību un risku izvērtēšanu, medicīnisko, psiholoģisko un sociālo atbalstu bērnam un tā nevardarbīgajam tuviniekam;
- b) nodrošināt iespēju veikt kriminālprocesuālās darbības bērniem, kuri cietuši no noziedzīgiem nodarījumiem pret tikumību un dzimumneaizskaramību, kā arī no citiem noziedzīgiem nodarījumiem;
- c) koordinēt un nodrošināt, lai institūcijas apmainās ar informāciju, apstrādā nepieciešamos vardarbībā cietušā bērna un ar viņu saistīto citu personu datus, tai skaitā īpašu kategoriju personas datus, kas institūciju pilnvaru īstenošanai nepieciešami vardarbības pret bērnu gadījuma vadīšanā, neveicot atkārtotu bērna iztaujāšanu un citas darbības.

Spēkā stājoties šiem grozījumiem Bērnu tiesību aizsardzības likumā, tiek ieviests vēl viens starpinstitūciju sadarbības process, kura ietvaros vienlaikus norisinās multidisciplinārs darbs. Bērnu māja, kas darbojas pēc vienas pieturas aģentūras principa, kur speciālisti strādā ar bērniem, kas cietuši no vardarbības, vai tiem nodarīts citāda veida kaitējums bērna tiesību pārkāpuma gadījumā. Šī metode ir bijusi plaši lietota [Zviedrijā, Dānijā, Igaunijā, Islandē](#) un citur, kad notiek noziedzīga nodarījuma izmeklēšana. Sadarbībā ir iesaistītas visas institūcijas un speciālisti, tostarp - policija, prokuratūra, sociālais dienests, psihologi un citi. Uz šīs platformas bāzes tiek īstenoti dažādi uzdevumi, piemēram, bērna uzklausišana un viedokļa noskaidrošana, medicīniskās pārbaudes vai citas nepieciešamās izpētes.

Sadarbība starp institūcijām un dažādu nozaru speciālistiem ir viena no metodēm, kā kvalitatīvi īstenot praksē bērnu tiesību principus, tostarp veicot procesuālos pasākumus un pieņemot lēmumus bērnu labākajās interesēs. Pēdējo gadu laikā šī metode Latvijā arvien vairāk attīstās un tiek piemērota dažādās bērnu tiesību piemērošanas jomās.

Tādējādi **secināms**, ka Latvijā sadarbība starp institūcijām un dažādu nozaru speciālistiem notiek:

- a) valsts līmenī. [Bērnu lietu sadarbības padome](#), kas izveidota ar mērķi veicināt vienotu izpratni par bērna interešu prioritātes principa ievērošanu valsts un pašvaldību rīcībpolitikās, kā arī veicināt institūciju, sabiedrisko organizāciju un citu fizisku un juridisku personu, tai skaitā bērnu tiesību aizsardzības sadarbības grupu, vienotu un saskaņotu darbību bērnu tiesību aizsardzībā;
- b) pašvaldības līmenī. [Sadarbības grupās](#), kuras izveido pašvaldība;
- c) atsevišķu institūciju līmenī, kuras šādā formā organizē darbu savu funkciju veikšanai. Piemēram, Valsts probācijas dienesta [starpinstitūciju sadarbības sanāksmes](#), kā arī Valsts probācijas dienesta [konsultatīvās padomes](#) un to apakšpadomes vai starpinstitūciju sadarbības programma "[Bērna māja](#)".

Sadarbība starp institūcijām un speciālistiem nepārtraukti attīstās. Tāpēc augstāk minētais sadarbības formu uzskaitījums laika gaitā var papildināties vai pat strukturāli mainīties. Minētā dēļ, speciālistiem nepārtraukti jāpilnveido savas zināšanas un prasmes, kā arī jābūt informētiem par jaunāko praksi bērnu tiesību piemērošanā un darba organizācijas formām.

Pašnovērtējuma jautājumi

1. Kādās bērnu tiesību aizsardzības jomās var piemērot starpinstitūciju sadarbības metodes?

- a) Var piemērot visās bērnu tiesību īstenošanas jomās;
- b) Var piemērot tikai darbā ar bērniem, kuri pārkāpuši likumu, vai ir noziedzīgos nodarījumos cietušie, vai pretlikumīgu darbību liecinieki;
- c) Var piemērot Bērna mājas projektā.

2. Sadarbība starp institūcijām un dažādu nozaru speciālistiem ir viena no metodēm, kā

- a) Kvalitatīvi īstenot praksē bērnu tiesību principus, tostarp veicot procesuālos pasākumus un pieņemot lēmumus bērnu labākajās interesēs.
- b) Identificēt bērna vajadzības.
- c) Atvieglot bērnu tiesību speciālistu profesionālo darbību.

Kopsavilkums

Starpinstitūciju sadarbība *savā būtībā* nozīmē, ka bērnu tiesību aizsardzības process organizējams starpinstitucionālās un multidisciplinārās sadarbības veidā. Starpinstitūciju sadarbības *mērķis ir* efektīvi nodrošināt katra bērna un bērnu kā sabiedrības grupas labākās intereses dažādās tiesību piemērošanas jomās. Starpinstitūciju sadarbība ir mērķtiecīga darba organizācijas metode, kuru lieto bērna tiesību aizsardzībā, lai nodrošinātu vispusīgu un efektīvu bērnu tiesību aizsardzību dažādās tiesību piemērošanas situācijās.

Sadarbības grupu galvenais uzdevums ir būt par sadarbības platformu starp dažādām iestādēm un dažādu nozaru profesionāļiem, kuras ietvaros starp iesaistītajām institūcijām notiek regulāra informācijas apmaiņa gan par sadarbību, gan par individuālajiem un aktuāliem gadījumiem. Īstenojot starpinstitūciju sadarbību, kopīgais darbs ir mērķtiecīgāks, balstīts vienotā izpratnē.

Sadarbība starp institūcijām un dažādu nozaru speciālistiem ir viena no metodēm, kā kvalitatīvi īstenot praksē bērnu tiesību principus, tostarp veicot procesuālos pasākumus un pieņemot lēmumus bērnu labākajās interesēs. Pēdējo gadu laikā šī metode Latvijā arvien vairāk attīstās un tiek piemērota dažādās bērnu tiesību piemērošanas jomās.

Ieteicamie informācijas avoti

Literatūra

- Cilvēktiesības pasaulē un Latvijā. Inetas Ziemeles zinātniskā redakcijā. Otrais papildinātais izdevums. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2021.
- Gorbunova V. [Pašvaldību izaicinājumi bērnu tiesību aizsardzības jomā](#). Rīga, 2020.
- Kronberga I., Sīle S., Litvins G., Zavackis A. [Starpinstitūciju sadarbība bērnu tiesību aizsardzībā](#). Rīga, 2019.
- Litvins G., Kronberga I. [Starpinstitūciju sadarbība bērnu tiesību aizsardzībai pašvaldībās. Metodiskās vadlīnijas](#). Rīga, 2021.
- Kronberga I., Sīle S. [Kā radīt bērna attīstībai labvēlīgu vidi?](#) Rīga, 2015.
- Carmel Duggan, Carmel Corrigan. A LITERATURE REVIEW OF INTER-AGENCY WORK WITH A PARTICULAR FOCUS ON CHILDREN'S SERVICES, WRC Social and Economic Consultants Ltd., 2009.
- Atkinson, M., Doherty, P. and Kinder, K. Multi-agency working: models, challenges and key factors for success', Journal of Early Childhood Research, Vol. 3, Issue 1, 2007.

Eiropas Savienības un starptautiskie normatīvie akti

- ANO [Vispārējā cilvēktiesību deklarācija](#)
- ANO [Starptautiskais pakts par pilsoņu un politiskajām tiesībām](#)
- ANO [Starptautisko paktu par ar ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām](#).
- ANO [Bērnu tiesību konvencija](#)
- Eiropas Padomes [Konvencija par ārlaulībā dzimušo bērnu tiesisko statusu](#)
- Eiropas Padomes [Konvencija par bērnu adopciju](#)
- Eiropas Padomes [Konvencija par saskarsmi ar bērniem](#)
- Eiropas Padomes [Konvencija par bērnu aizsardzību pret seksuālu izmantošanu un seksuālu vardarbību](#)
- Eiropas Padomes [Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija](#)
- Eiropas Padomes [Eiropas Sociālajā harta](#)
- Eiropas Padomes [Konvencijā par bērnu tiesību piemērošanu](#)
- [Eiropas Savienības Pamattiesību harta](#)
- [Eiropas Savienības Lisabonas līgums](#)

Nacionālie normatīvie akti

- [Latvijas Republikas Satversme](#)
- [Bērnu tiesību aizsardzības likums](#)
- [Civillikums](#)

- [Izglītības likums](#)
- [Pacientu tiesību likums](#)
- [Imigrācijas likums](#)
- [Patvēruma likums](#)
- [Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likums](#)
- [Invaliditātes likums](#)
- [Jaunatnes likums](#)
- [Bāriņtiesu likums](#)
- [Civilprocesa likums](#)
- [Kriminālprocesa likums](#)
- [Likums “Par audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanu bērniem”](#)
- [Administratīvā procesa likums](#)
- [Administratīvās atbildības likums](#)
- [Uzturlīdzekļu garantiju fonda likums](#)
- [Likums “Par policiju”](#)
- [Tiesībsarga likums](#)
- [Pašvaldību likums](#)
- [Noteikumi par institūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā](#)

Pētījumi un citi noderīgi informācijas avoti

- [Inter-agency guidelines for case management and child protection, January 2014](#)
- [A Scandinavian word for “children’s house”](#)
- [2021 UNHR Best interests procedure Guidelines: Assessing and determining the best interests of the child](#)
- [2012 UNHR A Framework for the Protection of Children](#)
- [The Field Handbook for the Implementation of UNHCR BID Guidelines](#)
- [Handbook on European law relating to the rights of the child. 2022 edition](#)
- [Guardianship for unaccompanied children - A manual for trainers of guardians](#)
- [Children as suspects or accused persons in criminal proceedings — procedural safeguards](#)
- [Guardianship systems for unaccompanied children in the European Union: developments since 2014](#)
- [Practical guidance for protecting unaccompanied children in the relocation process](#)
- [Integration of young refugees in the EU: good practices and challenges](#)
- [Children deprived of parental care found in an EU Member State other than their own](#)
- [Combating child poverty: an issue of fundamental rights](#)
- [Eiropas Cilvēktiesību tiesas nolēmumu datu bāze](#)

- [Eiropas Sociālo tiesību komitejas ziņojumu un lēmumu datu bāze](#)
- [Eiropas Savienības tiesas nolēmumu datu bāze](#)
- [ANO Bērnu tiesību komiteja vispārējie komentāri](#)
- [Satversmes tiesas judikatūras datu bāze](#)
- [Senāta Administratīvo lietu departamenta judikatūras nolēmumu arhīvs](#)
- [Senāta Civillietu departamenta judikatūras nolēmumu arhīvs](#)
- [Tiesībsarga tīmekļvietne par bērnu tiesībām](#)
- [Eiropas Padomes Ministru komitejas rekomendācijas](#)
- [Latvijas Nacionālajā attīstības plānā 2021.-2027.gadam](#)
- [Bērnu, jaunatnes un ģimenes politikas veidošanas pamatnostādnes 2022. - 2027. gadam](#)
- [Eiropas Padomes Bērnu tiesību stratēģiju \(2022-2027\)](#)
- [Eiropas Savienības stratēģija par bērnu tiesībām](#)
- [Eiropas Savienības Eiropas bērnu garantijas](#)

Atbildes uz pašnovērtējuma jautājumiem

1. JAUTĀJUMS (6. lpp.)

Starpinstitūciju sadarbības būtība nozīmē:

- a) ka bērnu tiesību aizsardzības process organizējams starpinstitucionālās un multidisciplinārās sadarbības veidā;
- b) ka bērna tiesību aizsardzības procesā jāņem vērā visu speciālistu viedokļi;
- c) ka bērnu tiesību aizsardzība jāorganizē tiem speciālistiem, kuriem šis pienākums noteikts darba līgumā.

Atbilde: a

2. JAUTĀJUMS (6. lpp.)

Starpinstitūciju sadarbības mērķis ir:

- a) efektīvi nodrošināt katra bērna un bērnu kā sabiedrības grupas labākās intereses dažādās tiesību piemērošanas jomās;
- b) sniegt bērnu tiesību aizsardzības speciālistiem padomus, kā veiksmīgāk veikt tiem uzdotos profesionālos uzdevumus;
- c) sadalīt pienākumus starp bērnu tiesību aizsardzības speciālistiem un efektīvāk kontrolēt šo pienākumu izpildi.

Atbilde: a

3. JAUTĀJUMS (14. lpp.)

Sadarbības grupa var informēt sabiedrību par:

- a) veidiem, kādos novērst bērnu tiesību pārkāpumus, un citiem preventīviem pasākumiem, kurus noteiktā pašvaldība ir jau identificējusi vai plāno ieviest; pašvaldības bērna tiesību aizsardzības programmu;

- b) sadarbības modeļiem starp sabiedrību un pašvaldību bērnu tiesību aizsardzībā; par nevalstisko organizāciju iesaisti; pasākumiem un pakalpojumiem, kas tiek organizēti pašvaldībā, citās iestādēs vai struktūrvienībās, kuru mērķa grupas ir ģimenes un bērni;
- c) abi iepriekš minētie gadījumi.

Atbilde: c

4. JAUTĀJUMS (14. lpp.)

Starpinstitūciju sadarbības grupu uzdevumi ir

- a) noteikti Ministru kabineta noteikumos un tie paredz, ka starpinstitūciju sadarbības grupas izskata individuālus gadījumus saistībā ar iespējamiem bērna tiesību pārkāpumiem; analizē situāciju bērnu tiesību aizsardzības jomā un sniedz pašvaldībai priekšlikumus novada vai republikas pilsētas bērnu tiesību aizsardzības programmas izstrādei; sniedz Labklājības ministrijai priekšlikumus normatīvo aktu pilnveidei un sadarbības uzlabošanai bērnu tiesību aizsardzības jomā; informē sabiedrību par aktuāliem bērnu tiesību aizsardzības jautājumiem.
- b) noteikti Bērnu tiesību aizsardzības likumā un tie paredz, ka starpinstitūciju sadarbības grupas izskata atsevišķus gadījumus saistībā ar bērna tiesību pārkāpumiem; analizē Bērnu lietu sadarbības padomes darbu un sniedz Labklājības ministrijai priekšlikumus normatīvo aktu pilnveidei un sadarbības uzlabošanai bērnu tiesību aizsardzības jomā.
- c) noteikti Bērna tiesību konvencijā tie paredz, ka starpinstitūciju sadarbības grupas izskata atsevišķus notikumus, kuri notikuši konkrētās pašvaldības teritorijā un ir saistīti ar bērnu antisociālu uzvedību.

Atbilde: a

5. JAUTĀJUMS (19. lpp.)

Kādās bērnu tiesību aizsardzības jomās var piemērot starpinstitūciju sadarbības metodes?

- a) Var piemērot visās bērnu tiesību piemērošanas jomās;

- b) Var piemērot tikai darbā ar bērniem, kuri pārkāpuši likumu, vai ir noziedzīgos nodarījumos cietušie, vai pretlikumīgu darbību liecinieki;
- c) Var piemērot Bērna mājas projektā.

Atbilde: a

6. JAUTĀJUMS (19. lpp.)

Sadarbība starp institūcijām un dažādu nozaru speciālistiem ir viena no metodēm, kā

- a) kvalitatīvi īstenot praksē bērnu tiesību principus, tostarp veicot procesuālos pasākumus un pieņemot lēmumus bērnu labākajās interesēs;
- b) identificēt bērna vajadzības;
- c) atvieglot bērnu tiesību speciālistu profesionālo darbību.

Atbilde: a

ⁱ Bērnu tiesību aizsardzības likums. 7.–17. pants. Pieņemts 1998. gada 19. jūnijā. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/49096-bernu-tiesibu-aizsardzibas-likums>

ⁱⁱ Bērnu tiesību aizsardzības likums. 6. pants. Pieņemts 1998. gada 19. jūnijā. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/49096-bernu-tiesibu-aizsardzibas-likums>

ⁱⁱⁱ Pašvaldībām atšķirīgas sekmes institūciju sadarbībā bērnu tiesību aizsardzībai. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/pasvaldibam-atskirigas-sekmes-instituciju-sadarbiba-bernu-tiesibu-aizsardzibai.a339972/>

^{iv} Ministru kabineta noteikumu projekta “Institūciju sadarbības bērnu tiesību aizsardzībā noteikumi” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija). Pieejams: http://tap.mk.gov.lv/doc/2017_09/LMAnot_150817_sadarb_bta.1821.docx

^v Carmel Duggan, Carmel Corrigan. A LITERATURE REVIEW OF INTER-AGENCY WORK WITH A PARTICULAR FOCUS ON CHILDREN’S SERVICES, WRC Social and Economic Consultants Ltd., 2009.

^{vi} Atkinson, M., Doherty, P. and Kinder, K. Multi-agency working: models, challenges and key factors for success’, Journal of Early Childhood Research, Vol. 3, Issue 1, 2007, pages 7–17.

^{vii} Kronberga I., Sīle S., Litvins G., Zavackis A. Starpinstitūciju sadarbība bērnu tiesību aizsardzībā. Rīga, 2019. Pieejams: <https://www.bti.gov.lv/lv/media/9/download?attachment>